

stian den Femtes Danste Lov, at vi maae søge det egentlige Grundlag for vor kirkelige Lovgivning, altsaa 200 Aar tilbage i Tiden, i en Tid — der i Almindelighed betegnes som den bøde Orthodoxies Tid da, Geistligheden satte Christendommen i en slavisk Overensstemmelse med den lutheriske Troeslære, saaledes som den havde udviklet sig hos enkelte lærde Dogmatikere, og ved stærke Eder var bundet til ikke at taale nogen Afvigelse derfra, og da Menighedslemmerne vare henviste til at lade sig nøie med den kirkelige Ophbyggelse, de kunde finde enhver i sin Sognekirke hos den Præst, som Staten havde beskiftet dem, eller i alt Fald i Vgger, som vare udfomne under Statens allerstængeste Tilsyn. Det var først i forrige Aarhundrede ved den pietistiske Retnings Udbredelse her i Landet, at der begyndte at røre sig et noget friskere Liv i vore kirkelige Forhold, men den Forordning, der udkom som Vidne derom under 13de Januar 1741, tillod dog kun, at ophbyggelige Forsamlinger maatte afholdes udenfor Kirken efter Foranstaltning af Sognepræsten og under hans Ledelse, og der maatte ikke Andre tage Deel i dem end Saadanne, som med Fliid og Andagt besøgte den offentlige Gudstjeneste i Sognekirken. Forsaavidt var altsaa paa den Tid Sognepræsten at betragte ikke alene som Sogneherre men ogsaa som Kirkeherre. Ethvert selvstændigt kirkeligt Liv blev kvælt. Først i dette Aarhundrede, da der atter var kommet en ny Strømning herind gennem Rationalismen, mærkede man hos Menighedsmedlemmerne Tilbøjelighed til dog ikke ganske at offre deres Selvstændighed for Statskirkens Geistlighed; man vovede at have en afvigende Anskuelse fra dens, idet man ikke kunde svinge ligesaa hurtig som den, men fastholdt den Opfattelse af den lutheriske Lære, som tidligere var forkyndt fra Prædikestolen, men nu syntes at være forsvunden derfra. Man saae da Menighedsmedlemmer samle sig paa forskjellige Steder i Landet i saakaldte gudelige Forsamlinger, og da de paa mange Steder ikke kunde finde Hjælp hos Præsterne, thede de til Vægprædikanter, men Geistligheden fandt, at dette var et Indgreb i deres Embedsvirksomhed, og kaldte den borgerlige Magt til Hjælp mod saadanne formeentlige Sværmerier. Ved en Skrivelse af

12te December 1835 indstærkede Cancelliet paa ny den gamle Forordning af 1741, og der fandt forskjellige Forsølgelser Sted mod de Mænd, som toge Deel i de gudelige Forsamlinger. Det kirkelige Liv lod sig imidlertid ikke standse ved disse Forsølgelser, ogsaa disse Forsamlinger fik deres Martyrer, og i Christian den Ottendes Dage maatte Kirkestyrelsen give efter, saa at Forordningen af 1741, som havde været den eneste Lovbestemmelse om saadanne ophbyggelige Forsamlinger, nu maa betragtes som traadt ud af Kraft. Det var dog endnu kun under Vægmands Ledelse eller i alt Fald under vedkommende Sognepræst, at slige Forhandlinger kunde finde Sted; en Sognepræst maatte endnu ikke begive sig hen i et andet Sogn og der afholde Forsamlinger uden Præstens Samtykke. Derpaa fik man et slaagende Bevils i Sommeren 1851, da to hvenste Præster efter Opfordring fra nogle Menighedslemmer begave sig til et andet Sogn for at modarbejde baptistiske Lærdomme, thi da Sognepræsten klagede derover, fik han Medhold hos Ministeriet i en Skrivelse af 4de October samme Aar, saa at derefter Landets beskiftede Sognepræster end ikke maatte hjælpe til i et andet Sogn at modarbejde Lærdomme, der strede mod Folketikkens Lære, selv om de bleve opfordrede til at komme til et saadant Sted af Medlemmer af Sognet. Denne ministerielle Afgjævelse vakte en saadan Opmærksomhed, baade ved sin, som man syntes, Ubillighed og ved sin U hensigtsmæssighed for de kirkelige Formaalets Fremme, at den vistnok var en Hovedgrund til, at det nu endelig lykkedes at sætte den Forordning igjænnen, som i over 20 Aar havde rørt sig om en friere Løsning af Sognebaandet. Ved Loven af 4de April 1855 fandt dette Sted, og dermed kan man jo betragte hele den gamle Opfattelse af Sognepræsten som udelukkende Herre over Menighedens kirkelige Oplysning og Ophbyggelse som hævet. Nu see vi, at saadanne ophbyggelige eller gudelige Forsamlinger holdes rundt omkring i Landets Sogne, ikke blot af Vægmand, men ogsaa af Præster, og det uden Hensyn til, om vedkommende Sognepræst har givet sit Samtykke dertil eller ikke. Dermed er altsaa Begrebet om Præsten som Sogneherre hævet, derimod er det gamle Be-